

VERDIENT DE NAAM *EUGLESA* "HET VOORDEEL VAN DE TWIJFEL" ?

door

J.G.J. Kuiper

In een spitsvondig pleidooi voor het gebruik van de naam *Euglesa* Jenyns, 1832 als taxonnaam in de groep der Sphaeridae geeft Bank (1998) een heldere uiteenzetting over een niettemin zeer mistig gebleven onderwerp. Afgezien van de slimme manier waarop hij naar zijn conclusie toe redeneert, ben ik het grotendeels wel met zijn betoog eens. Alleen in de laatste alinea wijken onze opvattingen volkomen uiteen. Bank adviseert namelijk : ".....maar laten we haar (uit oogpunt van nomenclatorische stabiliteit) het voordeel van de twijfel gunnen en haar blijven gebruiken voor een aantal *Pisidium* taxa". Een nobele gedachte, maar waarom dat voordeel? Ik zou in tegendeel, juist met het oog op de nomenclatorische stabiliteit (de naam *Pisidium* wordt al meer dan anderhalve eeuw gebruikt en zou nu, zonder solide argumenten, het veld moeten ruimen) willen stellen dat *Euglesa* ongelukkigerwijs het nadeel van de twijfel treft en dat deze naam dus, zo lang er van een *nomen dubium* sprake is, zonder kunstgreep niet gebruikt kan worden.

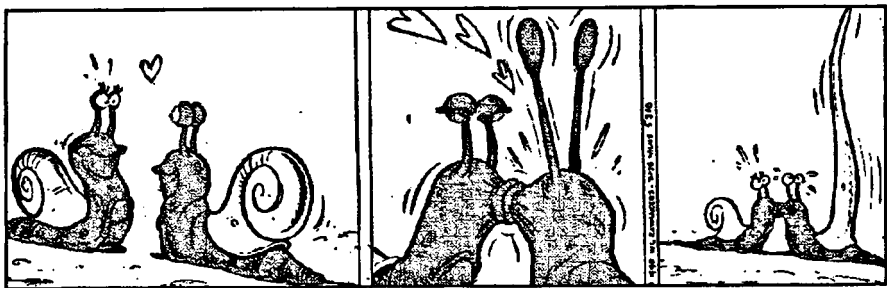
In de préambule van de Internationale Code van Zoölogische Nomenclatuur staan twee fundamentele stellingen. Ten eerste de doelstelling van de Code namelijk: **stabiliteit in de wetenschappelijke naamgeving**. Ten tweede, de wet van de **prioriteit**.

De naleving van het stabiliteitsbeginsel is een kwestie van de ontologie. Dit beginsel legt de zoöloog de morele plicht op om de tweede stelling, die van de prioriteit, niet anders dan met consciëntie toe te passen. Daar is geen ruimte voor het "voordeel van de twijfel". De stabiliteit lijkt vaak de "vooruitgang" (als men de voortdurende naamveranderingen zo zou willen noemen) in de weg te staan. De prioriteitswet is een veel dankbaarder terrein van exercitie. Het nodigt uit tot bronnenonderzoek en geeft zelfs ruimte voor het etaleren van eruditie. De prioriteitsregel werkt echter niet autonoom, maar dient uitsluitend toegepast te worden in het perspectief van het stabiliteitsbeginsel, hetgeen ook Bank, blijkens zijn hierboven geciteerde tussenzin, erkent. Dat betekent evenwel, dat de prioriteitswet slechts dan van kracht kan worden als er **geen enkele twijfel** bestaat. Zo lang er twijfel is, al is die nog zo klein, geldt de *status quo*, met andere woorden de stabiliteit. Bank lijkt er anders over te denken, wanneer hij *Euglesa*, de onrustzaaier in de stabiliteit, nota bene in naam van diezelfde stabiliteit, het voordeel van de twijfel wil gunnen. Hij ontkent niet, dat de naam *Euglesa* een kwart eeuw geleden uit de vergetelheid gehaald en fout geïnterpreteerd werd, maar put uit het feit, dat enkele malacologen de naam sindsdien als subgenus- of zelfs genusnaam gebruiken, het argument om hem, zo gezegd, wit te wassen. Om dit onjuiste gebruik te legaliseren, is er goddank een *deus ex machina* bij de hand in de vorm van een neotype. Daarmede zou het identiteitsprobleem met een kunstgreep opgelost zijn. Bank heeft *casertanum* op het oog. Dat wil zeggen een soort met *één* sifonale buis, terwijl Bank er juist op wijst (1998), dat *Euglesa*, volgens Leach 1853, *twee* sifonale buizen bezit. Hier klopt iets niet. Ik begrijp nu, wat Bank in de titel van zijn replek bedoelt met de toevoeging "een netelige kwestie".

Wat te doen? Mij dunkt niet veel. Ik zie twee mogelijkheden. De eerste is deze: "the type by monotypy" (Code art. 68c) van *Euglesa* Jenyns, 1832, is *Euglesa henslowiana*. Zolang het oorspronkelijke materiaal hiervan zoek is, is het onmogelijk de soortelijke identiteit ervan met zekerheid te herkennen. Bank denkt dus dat het om *casertanum* zou kunnen gaan. Naar mijn mening, een slag in de lucht. Het beste lijkt mij, naar de type-localiteit, de "river Cam" en "the marshes near Cambridge" te gaan en deze grondig te bemonsteren. Dat is geen sinecure, vooral ook omdat het om ecologisch verschillende biotopen gaat. Bovendien zijn er sinds Leach en Jenyns bijna twee eeuwen verstreken. Uit het kwalitatieve en kwantitatieve resultaat zou misschien kunnen blijken, welke soort met twee sifonale buizen de meeste kans maakt. Uit dat materiaal zou dan desnoods een exemplaar gekozen kunnen worden dat voortaan de rol van neotype moet spelen. De werkwijze is niet eenvoudig, maar daarmee ontwijkt men in elk geval het mogelijke verwijt, dat men er zich met een jantje-van-leiden van af maakt. De tweede mogelijkheid, waarvoor ik het meeste voel, is de "available" naam *Euglesa*, die meer dan een eeuw lang ongestoord geslapen heeft voordat de "parallele" Leningradse sytematiek hem wakker probeerde te schudden, rustig te laten doorslapen in de verwachting dat de toekomst misschien een redelijke oplossing zal brengen. Niet forceren dus. En vooral, eerst het wetenschappelijke aspect, met name de subgenusindeling, ophelderen en dan pas aan de naamgeving denken. In elk geval niet het paard achter de wagen spannen.

Summary

Title: Does the name *Euglesa* merit "the benefit of the doubt"? Objection against Bank's (1998: 131) proposal to adopt the *nomen dubium* *Euglesa* Jenyns, 1832, as a subgeneric name of *Pisidium* C. Pfeiffer as well against his suggestion to select a specimen of *Pisidium casertanum* (Poli) as its neotype. Kuiper prefers to adjourn any nomenclatorial decision until more is known about the identity of the type-species *Euglesa henslowiana* Jenyns, 1832, of which the original specimens seem to be lost. Can exploration of the type-locality (the river Cam and marshes near Cambridge) with a qualitative and quantitative analysis of the sphaeriid records contribute to an elucidation of the problem?

(Uit: Dagblad De Limburger; ingestuurd door R. Bank)